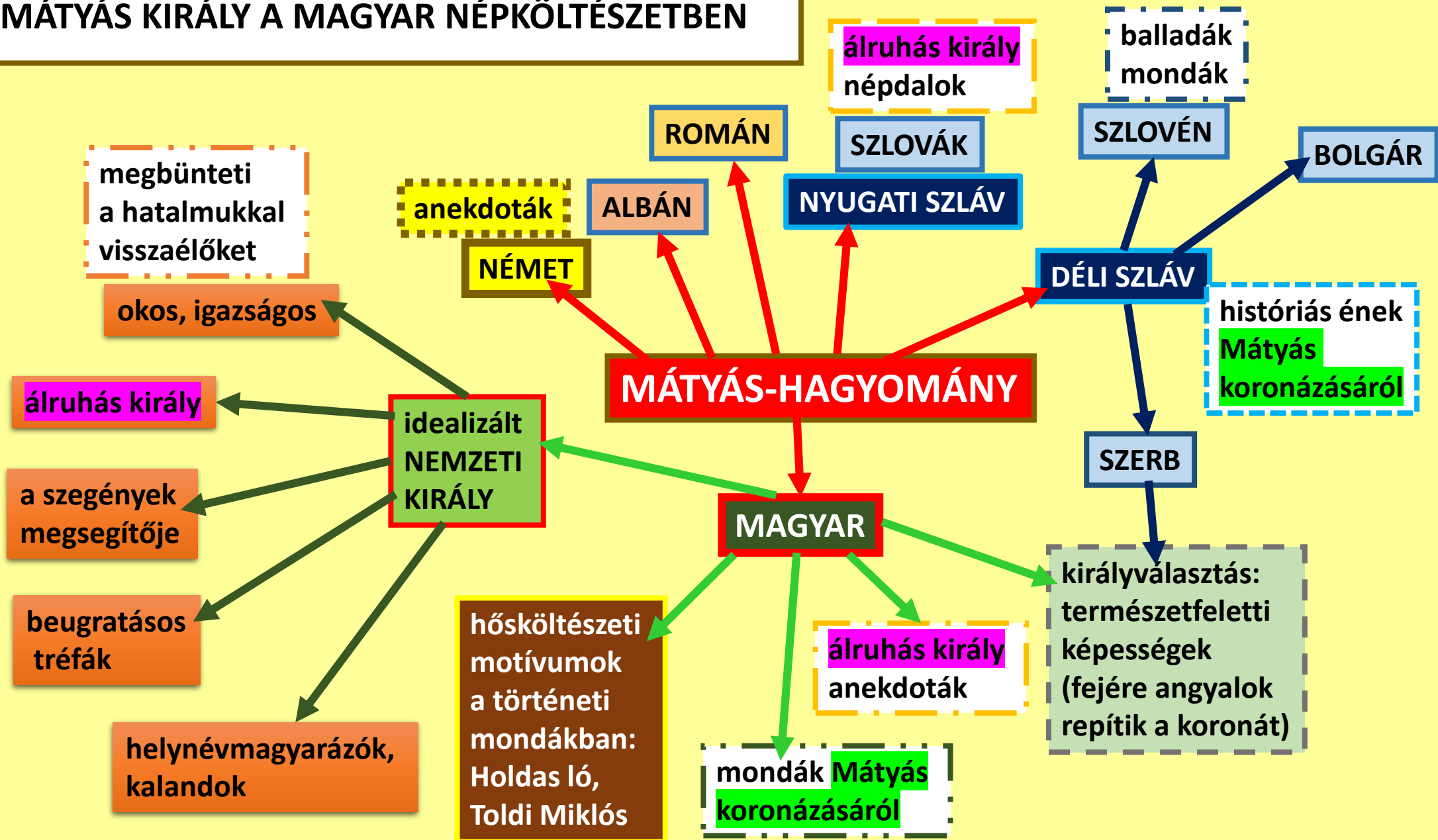

**MÁTYÁS KIRÁLY A MAGYAR
NÉPKÖLTÉSZETBEN-
ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA**

KÉSZÍTETTE: SMIT SURÁNYI MÁRIA

MÁTYÁS KIRÁLY A MAGYAR NÉPKÖLTÉSZETBEN

MÁTYÁS KIRÁLY A MAGYAR NÉPKÖLTÉSZETBEN

ANEKDOTA: Rövid humoros történet, csattanóval, tanulsággal végződik. **Narratíva:** elbeszélőszöveg.

MÁTYÁS KIRÁLY LUSTÁI

Mátyásról regélik, hogy három leglustább embert összeszedve az országból, azokat tartá egy házban, és azoknak egyéb dolguk nem volt, mint naphosszat semmit sem csinálni. Mai világban ilyen embert többet kapna Mátyás király háromnál, akkor csak három volt.

Egyszer tűz ütött ki abban a házban, ahol a három lusta lakott; mikor már a fejük felett égett a ház, az egyik megszólal:

– Talán mégis el kellene innen menni?

A másik idővártatva azt feleli rá:

– Ha kellünk a királynak, majd csak elvitet bennünket innen.

A harmadik végre így szólt:

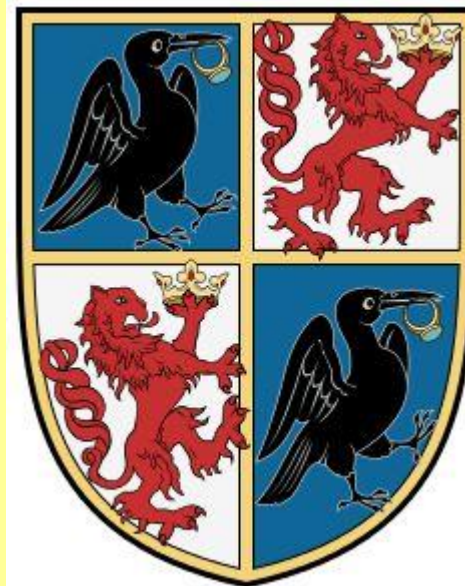
– Ugyan, hogy nem restelltek beszélni?

És mind a három odaégett.

Innen maradt az a közmondás, miszerint valami különös rest emberre azt szokás mondani:

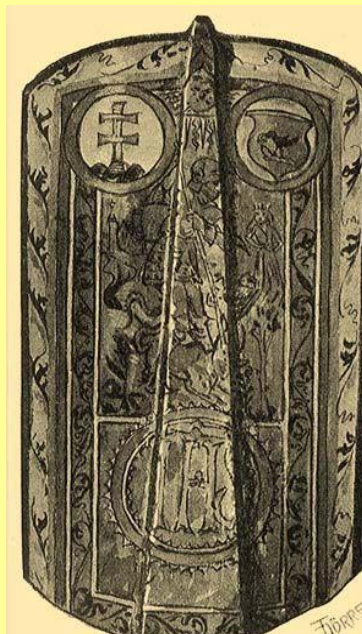
„Ez is egy a Mátyás király lustái közül.”

(Részlet Jókai Mór anekdotagyűjteményéből.)

**A HUNYADI-CSALÁD
CÍMERE:**
A gyűrűt tartó holló
Hunyadi János
címerén is látható.

<https://www.pinterest.com/pin/338403359496336033/>

HUNYADI PAJZSA:
Ütést, szúrást felfogó
védőfegyver.

<https://www.pinterest.cl/pin/529384131193582159/>

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

<https://www.pinterest.com/pin/392939136223289757/>

HUNYADI JÁNOS (1407-1456)

<https://www.pinterest.com/pin/201887995774056098/>

SZILÁGYI ERZSÉBET, Mátyás anyja

<https://www.pinterest.com/pin/460282024391939935/>

HUNYADI MÁTYÁS (Kolozsvár, 1443 – Bécs, 1490)

Hunyadi János halála után idősebb fia, **HUNYADI LÁSZLÓ** a hatalmi harcok miatt egy szövetségben megölte Cillei Ulrik főnemest, ezért a király, V. László kivégeztette. A király a 14 éves Hunyadi Mátyást fogolyként magával vitte Bécsbe, majd Prágába. Szilágyi Erzsébet és bátyja, Szilágyi Mihály megszervezték az ellenállást, hogy megmentsek Mátyást.

ÁRMÁNY: Rosszindulatú szövetkezés, cselszövés. **KÖNYÖKLŐ:** Előtér, tornác, az ablak, az erkély vízszintes része.

SZÉLVÉSZ: Erős, nagy erejű, romboló szél. **ÉJFELEN:** Éjfélkor. **KOCOGNAK:** Kopognak.

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

Mátyás király egész alakos bronzszobra Szabadkán a Corvin Mátyás utcában.
Franjo Mačković palicsi szobrászművész alkotása.
A 2018-as Mátyás király-élmény alkalmából készült.

saját fotók

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

A szülői, anyai szeretet, áldozatvállalás kifejezése: mérhetetlen, mindent megtesz gyermekéért. Ez néptől, kortól független, az anyai szeretet nem kötött évszázadokhoz.

A 14 éves Mátyás fogoly Prágában. Életveszélyben van. Bátyját kivégezték, a 10 hónap alatt bármikor megölhetik őt is.

ÁLTALÁNOSAN EMBERI

MAGYAR TÖRTÉNELEM

A gyermek tragédiája a szülő tragédiája. Az anya legnagyobb fájdalma lenne ez, visszahozhatatlan, jóvá soha nem tehető. Önmaga folytatása a gyermeke, önmagán átszűri a lehetséges tragédiát, mi lesz vele, ki lesz neki, ha elveszíti a fiát.

Mátyás válaszol anyja levelére, él, ír, túlél, ki fog szabadulni.

Különleges előjelek sejtetik Mátyás kiválasztott voltát, királlyá válását: a család címerében szereplő holló, a csodás szereplő lehetővé teszi a levelezést Szilágyi Erzsébet és Mátyás között.

Mindent meg kell tenni a tragédia elkerüléséért, a megmentésért.

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

Az anya kéri: segítsen mindenki,
bármilyen jutalmat megad ezért.
A lelki izgatottság, az érzelmi
fokozás, a sürgetés, a
türelmetlenség kifejezői:

	RÍM	SZÓTAG- SZÁM
Szilágyi	x	3
Örzsébet	x	3
Levelét megírta;	a	6
Szerelmes	x	3
Könnyével	x	3
Azt is telesírta.	a	6

Csak a hatszótagos sorok rímelenek.

SZÓKÉPEK, ALAKZATOK:

Örömhírt
Viszen a
Szomorú fogságba...
Kiveszlek,
Kiváltlak
A nehéz rabságból...
Ne mozdulj,
Ne indulj...

ellentét
párhuzam
ismétlés
alliteráció
felsorolás
fokozás
költői jelző

Arannyal,
Ezüsttel
Megfizetek érted...

fokozás

Száz arany,
Meg a ló
Teste
fáradsága.

fokozás

Hunyadi Mátyásnak...
Senkinek se másnak.

ellentét
alliteráció

Prága városába...
Prága városából...

ismétlés

„Viszem én,
Viszem én,
Hét nap elegendő.”
„Szerelmes
Szívemnek
Hét egész esztendő!”

alliteráció
ismétlés
túlzás

„Viszem én,
Hozom én
Válaszát három nap.”
„Szerelmes
Szívemnek
Három egész hónap.

párhuzam
ellentét
alliteráció
kicsinyítés
túlzás

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

SZÓKÉPEK, ALAKZATOK:

Gyermekem!...
Én egyetlen árvám!

megszólítás

Istenem,
Istenem...

megszólítás
ismétlés

Ki lesz az
Én fiam
Ha megejt az ármány?

költői kérdés

S ahol jön,
Ahol jön
Egy fekete holló...
Hunyadi
Paizsán
Ül ahhoz hasonló....
Lecsapott,
Lecsapott
Fekete szélvészből...

ismétlés
fokozás
megszemélyesítés

Hamar a
Madarat!...
Madarat
Nem egyet,
Százat is meglőnek:
Híre sincs,
Nyoma sincs
A levélvivőnek.

ismétlés
fokozás

„Ki kopog?
Mi kopog?
Egy fekete holló!...
Piros a
Pecsétje...
Oh áldott,
Oh áldott
A keze-írása.

ismétlés
metafora
alliteráció

Az alakzatok az érzelmi fokozás nyomatékosító elemei, az anya türelmetlenségét, sürgetését fejezik ki.

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

1. Mit jelent?

Fekete

Viaszból

Nyom reá pecsétet...

- a) Szilágyi Erzsébet sötét, fekete éjszaka írta a levelet.
- b) Szilágyi Erzsébet a levelére olvasztható / lágycsík anyagot tett, ebbe nyomta bele az azonosító jelet.

b)

2. Mi okozza a rémületet?

- a) A fekete holló elragadta Mátyás anyja levelét.
- b) Az ármány elrabolta a levelet.

a)

3. Mennyi idő alatt teszi meg a holló az utat, és érkezik meg Mátyás válaszával?

- a) 7 nap alatt.
- b) 3 nap alatt.
- c) 24 óra sem kellett: napestig üldözik, éjfélkor a holló Mátyás levelével kopog Szilágyi Erzsébet ablakán.

c)

Melyik állítás igaz? Melyik hamis?

Szilágyi Erzsébet Mátyáshoz írt levelében az áll, hogy az anya bármennyi aranyat és ezüstöt hajlandó kifizetni fia kiszabadításáért.

IGAZ

Vajdahunyad vára Erdélyben van. A Hunyadi-család birtokához tartozik. Innen küldi Szilágyi Erzsébet levelét Prágába.

IGAZ

A holló a történet végén narancssárga pecsétet hoz.

HAMIS, piros volt a pecsétje.

„Hamar a Madarat!...

El kell venni tőle!” – Szerkezetük szerint ezek a mondatok összetettek.

HAMIS. Hiányos szerkezetű mondatok.

Az anya türelmetlenségét, az események felgyorsulását érzékeltetik.

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

NYELVEZET

NYELVJÁRÁSIAS KIFEJEZÉSEK: Örzsébet - Erzsébet, ablakába – ablakában helyett.

RÉGIES SZAVAK: szerelmes – szertetteljes, viszen – visz, kiváltlak – kiváltalak, ármány – cselszövés, adassék – adják oda, reá – rá, adál – adtál, kikapá – kikapta, éjfelen – éjfélnél, kocognak – kopognak, oh – ó.

MŰFAJI MEGHATÁROZÁS

Hiányzik a tragikus befejezés.
A fiú él, válaszát elhozta a holló.
Az anya boldogságában áldást mond.

**ROMÁNC v.
ROMÁNCOS
BALLADA**

BALLADA

A történeti balladák csoportjába tartozik.

Epikai: Cselekmény, elbeszélő részek.

Lírai: érzések, hangulatok, gondolatok kifejezése.

Drámai: Párbeszéd, E/1. megszólaló. Ismétlések.
A drámaiság fokozása: a holló üldözése.

Balladai homály, szaggatottság.

MÁTYÁS KIRÁLY A MAGYAR NÉPKÖLTÉSZETBEN; ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

ÖSSZEFOGLALÓ

MÁTYÁS-HAGYOMÁNY a magyar népköltészetben: mondák, anekdoták.
Okos, igazságos, álruhás király, a szegények megsegítője, helynévmagyarázók, tréfák.

Szóképek, alakzatok: Az érzelmi fokozás nyomatékosító elemei: metafora, megszemélyesítés, ellentét, párhuzam, ismétlés, felsorolás, megszólítás, fokozás, túlzás, kicsinyítés, költői jelző, költői kérdés, alliteráció .

HUNYADI MÁTYÁS (Kolozsvár, 1443 – Bécs, 1490)
Anyja: Szilágyi Erzsébet, apja: Hunyadi János.

A Hunyadi család címerén jelen van a gyűrűt tartó holló.

A 14 éves Mátyás 10 hónapig fogoly Prágában.
A holló segíti anya és fia levelezését.

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

Rímképlete: xxaxxa. Csak a hatszótagos sorok rímelenek.

MŰNEME: epika.
MŰFAJA: románc, románcos ballada.

RÉGIES KIFEJEZÉSEK teszik történelmivé és örök érvényűvé.

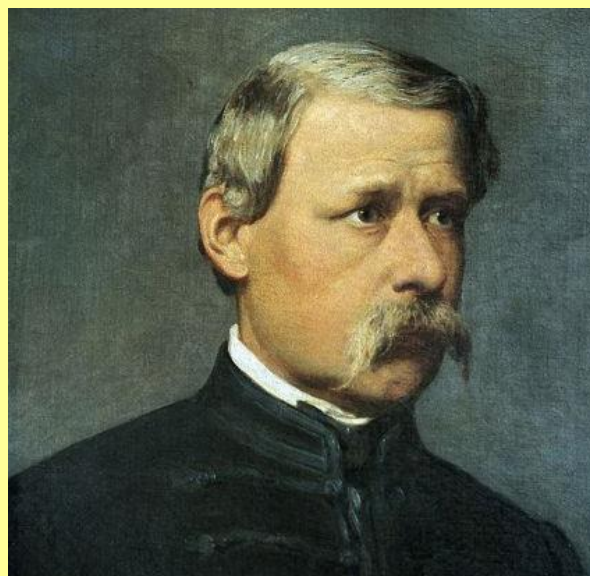
Általánosan emberit is kifejez: az anyai szeretet, áldozatvállalás csodálatos példáját mutatja be.

OLVASS MÉG!
Lackfi János
parafrázisa:
Fekete router

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

Este van, este van: kiki nyugalomba!
CSALÁDI KÖR

Kiveszlek,
Kiváltlak
A nehéz rabságból.
MÁTYÁS ANYJA

Petőfit barátul mégsem érdemelé.
VÁLASZ PETŐFI SÁNDORNAK

Ti urak, ti urak! hát senki sem
Koccint értem pohárt?
A WALESI BÁRDOK

<https://www.pinterest.com/pin/666743919828929167/>

ARANY JÁNOS
(1817-1882)

Nem terem ma párja hetedhét országon.
TOLDI, ELŐHANG

ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA

Támogatta a tudományt (orvostudomány, matematika, csillagászat) és a művészeteket (irodalom, zene, festészet, szobrászat), meghonosította az olasz reneszánsz stílust.

Magyarország és Horvátország királya 1458-tól, cseh király 1469-től, Ausztria uralkodó főhercege 1486-tól haláláig.

Corvin Mátyás vagy Igazságos Mátyás néven is ismert.

HUNYADI MÁTYÁS
(Kolozsvár, 1443 – Bécs, 1490)

Felesége Beatrix, nápolyi királylány.

Létrehozta az első magyar állandó zsoldoshadsereget, a Fekete sereget.

Neveltetése: Katonai felkészítés - hadművészet. Humanista nevelőtől széles körű műveltséget szerzett: egyház- és államjog, művészetek. Nyelvek: latin, német, cseh, román.

Híres könyvtára a Corvinák. Szent Tamás-corvina.

Nagyon sokat olvasott. „A műveletlen király megkoronázott szamar.”

**MÁTYÁS KIRÁLY A MAGYAR NÉPKÖLTÉSZETBEN; ARANY JÁNOS: MÁTYÁS ANYJA
SZAKIRODALOM, FORRÁSJEGYZÉK**

Ispánovics Csapó Julianna – Kuktin Erzsébet: Olvasókönyv az általános iskolák 6. osztálya számára, Tankönyvkiadó, Belgrád, 2020

Ispánovics Csapó Julianna – Kuktin Erzsébet: Olvasási munkafüzet az általános iskolák 6. osztálya számára, Tankönyvkiadó, Belgrád, 2020

Ispánovics Csapó Julianna – Kuktin Erzsébet: Olvasókönyv az általános iskolák 5. osztálya számára, Tankönyvkiadó, Belgrád, 2019

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Jokai-jokai-mor-osszes-muvei-1/a-magyar-nep-elce-23F3D/a-magyar-nep-adomai-23F98/anekdotak-matyas-kiralyrol-23F99/>

<https://mek.oszk.hu/06500/06599/06599.htm#108>

<https://wikiszotar.hu/ertelmezo-szotar/>

https://www.nkp.hu/tankonyv/irodalom_6/lecke_01_006